

Nr 24

*Bevillningsutskottets betänkande i anledning av väckta motioner
angående rätten till avdrag vid beskattningen för forsk-
ningskostnader.*

(2:a avd.)

I de inom riksdagen väckta, till bevillningsutskottet hänvisade likalydande motionerna I: 322 av herr *Holmberg m. fl.* och II: 399 av herr *Bohman m. fl.*, har hemställts, att riksdagen under erinran om innehållet i motionen I: 270 i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa, att Kungl. Maj:t måtte till företagsskattutredningen överlämna motionerna för beaktande vid fullgörande av dess uppdrag, i synnerhet i vad avser dels frågan om en lindring i beskattningen av företagens forskningskostnader ävensom deras avsättningar till forskningsfonder, dels frågan om avskrivningstidens längd därest den tekniska forskningen leder till mycket varierande och ibland extremt kort ekonomisk livslängd för industribyggnader.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för det i motionerna framförda yrkandet, får utskottet, i den mån redogörelse härför ej lämnas i det följande, hänvisas till motionen I: 322 (jfr I: 270).

Jämlikt 20 § kommunalskattelagen skall vid beräkningen av inkomsten från särskild förvärvskälla avräknas alla omkostnader under beskattningsåret för intäkternas förvärvande och bibehållande. Avdrag får däremot icke ske för den skattskyldiges levnadskostnader och därtill hänförliga utgifter.

Något uttryckligt stadgande om rätt till avdrag för försöks- och forskningskostnader finnes icke i gällande skatteförfattningar. Frågan om avdrag skall medges vid inkomsttaxeringen för dylika bidrag blir därför att bedöma enligt kommunalskattelagens allmänna regler om vad som är att hänföra till driftkostnad. I enlighet härmed medges i praxis avdrag för bidrag till vetenskaplig forskning under förutsättning att bidraget kan anses som en omkostnad för intäkternas förvärvande och bibehållande. Hittills har praxis varit tämligen restriktiv, och i huvudsak har avdrag medgivits endast om den vetenskapliga forskningen haft karaktär av s. k. målforskning eller eljest haft en mera direkt eller påtaglig betydelse för bidragsgivarens intäktsförvärv. En förutsättning för avdragsrätten synes vara, att mottagaren driver verksamhet av sådan art, att kostnaderna för

Bihang till riksdagens protokoll 1967. 7 saml. Nr 24

verksamheten skulle varit avdragsgilla för bidragsgivaren, därest denne själv utövat verksamheten. Mottagarens verksamhet får således icke vara av alltför allmän natur. Sålunda har pappersfabrik ansetts berättigad till avdrag för bidrag till Svenska pappersbruksföreningens forskningsinstitut (RÅ 1947 not. 1166), ett boktryckeri- och förlagsbolag för bidrag till Grafiska forskningslaboratoriet (RÅ 1947 not. 245), ett företag med behov av ryska korrespondenter för bidrag till Ryska institutet vid handelshögskolan att användas för utbildning av dylika korrespondenter (RÅ 1947 not. 1595), ett försäkringsbolag för bidrag till Stockholms högskolas försäkringsmatematiska institut (RÅ 1949 not. 1157), ett väveribolag för bidrag till Chalmers tekniska högskola för ett laboratorium för teknisk forskning m. m. (RÅ 1946 ref. 8) och en revisionsbyrå för bidrag till forskningsstiftelsen Oskar Silléns fond (RÅ 1959 not. 297).

Frågan om forskningskostnaders behandling i beskattningshänseende har varit föremål för behandling i riksdagen senast år 1963. Bevillningsutskottet avstyrkte då i sitt av riksdagen godkända betänkande nr 8 motionsyrkande om utredning i syfte att möjliggöra för de mindre företagen att göra avdrag för kostnader, vilka hade »samband med försöks- och forskningsverksamhet utom det egna företaget». Utskottet åberopade, att 1959 års riksdag anhållit om utredning av frågan om avdrag för bidrag till vetenskaplig forskning och att därvid borde övervägas om avdrag kunde ges inte bara för målforskning utan även för grundforskning.

Motiveringen för yrkandet i de förevarande motionerna återfinns i de likalydande motionerna I: 270 och II: 342. I sistnämnda motioner understryker motionärerna den tekniska forskningens betydelse för den ekonomiska utvecklingen. Företagen måste för att kunna utvecklas och hävda sig i den nationella och framför allt i den internationella konkurrensen kontinuerligt förnya sitt arbetssätt och utveckla nya metoder, processer och produkter.

Speciellt under nuvarande förhållanden, då handelshindrens borttagande leder till allt större marknader och hårdare konkurrens samtidigt som kraftigt stigande kostnader utgör en allvarlig belastning för den svenska industris konkurrensförmåga, är det nödvändigt att företagen ägnar betydande resurser åt forskning och teknisk utveckling. Detta krav motiveras också av den pågående omstruktureringen av landets näringsliv i riktning mot stigande betydelse för sådana industrier som tillverkar tekniskt avancerade produkter. Om landet inte skall bli helt beroende av utländsk industri måste svenska företag inom åtskilliga industrigrenar stå på hög teknisk nivå, så att landet kan uppehålla en tillräckligt hög export och ha vissa produkter, som innehåller ny teknisk kunskap och egna, självständigt utarbetade konstruktioner. Detta utgör också en förutsättning för att det höga svenska kostnads-

läget inte skall utgöra ett alltför stort exporthinder.

Underlaget för en sådan produktion skapas genom den tekniska och vetenskapliga forskningen och utvecklingen inom landet.

Motionärerna konstaterar att, medan i USA de statliga forskningsinsatserna tidigare stigit snabbast, en viss stagnation inträtt under det senaste året medan däremot industrins egen forskning ökat. Flera viktiga industribranscher, t. ex. verkstadsindustrin samt den elektriska och kemiska industrin ägnar mer än hälften av sina kostnader för forskning och utveckling åt arbete på nya produkter medan endast en mindre del (för kemisk industri 20 %) förbrukas på förbättring av existerande produkter.

Tendensen i Sverige torde inte vara lika gynnsam på detta viktiga område. Genom statistiska centralbyråns undersökningar finns nu uppgifter tillgängliga som visar utvecklingen mellan 1963 och 1964. Mellan dessa år beräknas kostnaden för den inom industriföretagen utförda forskningen och utvecklingen ha stigit från 702 till 730 mkr., vilket innebär en ökning med endast 4 %. Detta utgör en ökningstakt som endast nått och jämnt motsvarar kostnadshöjningarna. Vissa delsiffror ger ett gynnsammare intryck, t. ex. företagens investeringar för forsknings- och utvecklingsändamål, som visar en betydande höjning. Det samlade intrycket blir dock att den tendens som visas i siffrorna inte är påfallande gynnsam. I det läge som har rått har företagen tvingats utnyttja alla möjligheter till besparingar, och för närvarande har flera stora och forskningsinriktade företag sett sig nödsakade att i sina planer för 1967 begränsa sina forsknings- och utvecklingsinsatser. Sådana åtgärder är beklagliga och kan få mycket ogynnsamma verkningar på längre sikt. Från statsmakternas sida bör därför utan dröjsmål vidtagas åtgärder som kan underlätta företagets forskning och utveckling. Dessa bör till väsentlig del inriktas på beslut som kan stimulera forskningen och utvecklingen inom företagen.

Den effektivaste åtgärden i detta syfte torde utan tvivel vara att skapa sådana förhållanden att företagen kan reservera större resurser för sina investeringar såväl i kunskaper och metoder som i realkapital.

För att företagets investeringar skall kunna höjas fordras bl. a. att de får en ökad självfinansieringsgrad. En sådan måste man åstadkomma genom att utforma beskattnings- och avskrivningsbestämmelser så att företagen kan arbeta under sådana förhållanden att en snabb ekonomisk samhällsutveckling tryggas.

En konsekvens av forskningens ökade betydelse för företagen är dels att dessa i allt större utsträckning har behov att följa och tillgodogöra sig grundforskningens resultat, dels att deras intresse för forskningsresultat kommer att gälla ett vidare område än tidigare. Genom den allt starkare inriktningen på förändrade metoder och produkter blir det också vanligt att företagen har behov att följa och stödja vetenskaplig forskning som inte står i direkt samband med dess aktuella verksamhet men förutses i en fram-

tid kunna bli av större betydelse. I den mån företagen önskar stödja vetenskaplig forskning som inte står i direkt samband med deras rörelse kan emellertid svårigheter uppstå att vid taxeringen erhålla rätt till avdrag för kostnaden. Likaså kan avdrag för bidrag till organ som sysslar med allmänt forskningsstödjande verksamhet eller med utredningar och undersökningar av forskningsorganisatoriska frågor möta hinder. Under nuvarande och framtida förhållanden måste emellertid även sådana insatser anses vara av central betydelse för företagen, och nuvarande bestämmelser och praxis torde inte vara fullt anpassade till dagens förhållanden.

Motionärerna anser också att företagen bör ges möjlighet att — i analogi med vad som gäller i fråga om investeringsfonder — lägga upp obeskattade forskningsfonder som endast skulle få utnyttjas för forsknings- och utvecklingsprojekt. Syftet med dylika fonder skulle vara att möjliggöra för företagen att bygga upp reserver som kunde användas för finansiering av större forskningsprojekt. Företagen skulle sannolikt bli mer benägna att utvidga sin forskningsverksamhet, om de visste att tillräckliga resurser för ett planerat större projekt fanns tillgängliga oavsett framtida konjunkturner.

Avslutningsvis konstaterar motionärerna att avskrivningsreglerna för byggnader f. n. utgör en svår belastning för industriföretagen. Den enhetliga årliga avskrivningsprocent som tillämpas i Sverige återspeglar inte den faktiska minskningen av en byggnads värde. En industribyggnad är omodern långt innan den är fullständigt avskriven. Detta är speciellt betungande i fråga om halvstora försöksanläggningar som på grund av sin natur har en extremt kort livslängd. En sådan anläggning som byggs för försöksproduktion kommer, antingen projektet lyckas eller misslyckas, att ha endast en livslängd av ett par år. Även avskrivningstiden för laboratoriebyggnader måste betraktas som orealistiskt lång, och byggnaden måste med nuvarande utvecklingstakt byggas om eller helt moderniseras långt innan den är avskriven.

Utskottet

Som framgår av den inledningsvis lämnade redogörelsen saknas i gällande skatteförfattningar uttryckligt stadgande om rätt till avdrag för försöks- och forskningskostnader. Bidrag till teknisk-vetenskaplig forskning brukar dock i praxis bedömas som avdragsgill omkostnad, om forskningen kan anses mera direkt beröra vederbörande skattskyldigs bransch och sålunda vara till nytta för hans företag.

Enligt de förevarande motionerna bör företagens möjligheter att främja forskning och teknisk utveckling på allt sätt underlättas. Detta kan ske genom införande av en vidgad avdragsrätt för forskningskostnader. Företagen bör enligt motionärernas mening kunna, med avdragsrätt vid taxeringen, stödja vetenskaplig forskning som inte står i direkt samband med deras

verksamhet men förutses kunna i en framtid bli av större betydelse. De bör — i analogi med vad som gäller i fråga om investeringsfonder — kunna lägga upp obeskattade forskningsfonder i syfte att bygga upp reserver för finansiering av större forskningsprojekt och de bör också ges möjlighet att avskrika laboratoriebyggnader och anläggningar för försöksproduktion i väsentligt snabbare takt än gällande skattelagstiftning medger.

Utskottet har vid upprepade tillfällen haft att ta ställning till motionsyrkanden om en vidgad rätt till avdrag för forskningskostnader. År 1959 väcktes en motion av innebörd att bidrag till vetenskaplig verksamhet skulle betraktas som avdragsgill omkostnad i förvärvskälla, om verksamheten icke uppenbarligen saknade betydelse för förvärvande och bibehållande av den skattskyldiges intäkter. Bevillningsutskottet inhämtade yttranden över motionen från bl. a. riksskattenämnden, som ansåg vägande skäl föreligga för en utvidgning av avdragsrätten till att gälla även sådana bidrag till vetenskaplig forskning, som var av mer allmän eller indirekt betydelse för bidragsgivarens förvärvsverksamhet. Motionen ledde till att riksdagen på förslag av utskottet i dess betänkande nr 59/1959 hos Kungl. Maj:t begärde utredning av frågan om rätt till avdrag för bidrag till forskningsverksamhet. Någon särskild utredning har ännu inte kommit till stånd.

Den moderna tekniska forsknings- och uppfinnarverksamheten är upplagd efter helt andra riktlinjer än tidigare. Ofta uppställs ett bestämt mål, och forskningsverksamheten inriktas från början på att nå detta mål. Forskningen uppläggs systematiskt och får ofta en stor bredd. Härigenom blir företagen tvingade att stödja vetenskaplig forskning som inte har direkt samband med deras aktuella verksamhet men som kan bli till gagn för denna i framtiden. Den berörda utvecklingen är en internationell företeelse. I flertalet moderna industriländer gynnas denna utveckling av liberalt utformade regler i fråga om avdrag för gåvor och bidrag till vetenskaplig forskning, varigenom resurser kan skapas till forskningens fromma. De svenska företagen har inga möjligheter att med avdrag vid beskattningen stödja allmän forskningsverksamhet. De får därigenom allt svårare att hålla jämna steg med den internationella forskningen och detta i sin tur minskar deras möjligheter att konkurrera på den utländska marknaden.

Vid remissbehandlingen av den år 1959 väckta motionen rådde enighet om önskvärdheten av en utökad rätt till avdrag för forskningskostnader.

Lösningen av hithörande problem är brådskande. I företagskattutredningens direktiv ingår att förutsättningslöst ompröva företagsbeskattningen i dess helhet. Med hänsyn till omfattningen av utredningens uppdrag torde utredningens huvudbetänkande inte kunna avges inom den tid som med hänsyn till forskningens stora betydelse är önskvärd. Därför synes det utskottet angeläget att genom en partiell reform underlätta företagens möjligheter till forskning. Utskottet tillstyrker således bifall till motionsyrkandet i vad det avser den skattemässiga behandlingen av forskningskostnader.

Vad angår den av motionärerna aktualiserade frågan om värdeminskingsavdrag för industribyggnader vill utskottet erinra om att företags-skatteutredningen redan under innevarande år väntas framlägga ett delbetänkande om ändrade avskrivningsregler i fråga om fast egendom.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa, att riksdagen med bifall till de likalydande motionerna I: 322 av herr Holmberg m. fl. och II: 399 av herr Bohman m. fl., i vad de avser frågan om forskningskostnaders behandling i skattehänseende, måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa att motionerna överlämnas till företags-skatteutredningen för beaktande.

Stockholm den 4 april 1967

På bevillningsutskottets vägnar:

JOHN ERICSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar John Ericsson, Einar Eriksson, fröken Ranmark*, herrar Elofsson*, Tage Johansson*, Gösta Jacobsson, Lundström*, Enarsson*, Erik Filip Petersson och Stadling; samt

från andra kammaren: herrar Magnusson i Borås, Brandt, Gustafson i Göteborg, Engkvist*, Vigelsbo, Asp, Andersson i Essvik, Carlsson i Västerås, Öhvall och Börjesson i Falköping*.

* Icke närvarit vid justering av betänkandet.

Reservation

av herrar *John Ericsson, Einar Eriksson*, fröken *Ranmark*, herrar *Tage Johansson, Stadling, Brandt, Engkvist, Asp, Andersson* i Essvik och *Carlsson* i Västerås, vilka ansett,

dels att det avsnitt av utskottets yttrande som börjar på s. 5 med orden »Den moderna» och slutar på s. 6 med orden »fast egendom» bort ha följande lydelse:

Allmän enighet torde råda om den tekniska forskningens stora betydelse för den ekonomiska utvecklingen. I en allt hårdare konkurrens torde svenska företag, särskilt om de skall ha möjlighet att göra sig gällande på den utländska marknaden, vara nödsakade offra betydande resurser på forskning och teknisk utveckling. Utskottet vill understryka att vid remissbehandlingen av den år 1959 väckta motionen enighet rådde om önskvärdheten av en

utökad rätt till avdrag för forskningskostnader. Med hänsyn till utvecklingen efter 1959 synes en utvidgning av avdragsrätten än mer motiverad nu.

Frågan om den skattemässiga behandlingen av forskningskostnader är givetvis i hög grad en företagsskattefråga och bör därför lämpligen prövas i samband med översynen av företagsbeskattningen i dess helhet. Något annat har inte heller ifrågasatts av motionärerna. De anser emellertid att man bör fästa företagsskatteutredningens uppmärksamhet på de i motionerna aktualiserade spörsmålen och yrkar därför att motionerna överlämnas till utredningen för beaktande.

Som tidigare nämnts begärde utskottet redan 1959 en utredning av frågan om rätten till avdrag för forskningskostnader, och utskottet har därefter vid flera tillfällen, med anledning av senare väckta motioner i samma ämne, hänvisat till sin tidigare begäran om en sådan utredning. Utskottet anser sig därför inte ha anledning biträda skrivelseyrkandet i motionerna.

Vad särskilt angår den av motionärerna aktualiserade frågan om värde-minskningsavdrag för industribyggnader vill utskottet erinra om att företagsskatteutredningen redan under innevarande år väntas framlägga ett delbetänkande om ändrade avskrivningsregler i fråga om fast egendom.

dels att utskottet bort hemställa,

att de likalydande motionerna I: 322 av herr Holmberg m. fl. och II: 399 av herr Bohman m. fl. angående rätten till avdrag vid beskattningen för forskningskostnader icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.